

היש עוד טעם ללמוד שפות?

והאם תפוצת האנגלית היא רק רגע חולף?

כתבו עברית והאמוראים פירשו אותם לעתים באר-מית. ארכימדס קרא "אאוריקה" ביוונית. לפני כאלף שנה הערבית היתה שפת הרפואה (השמות האנטו-מיים הלועזיים לקרנית, אישון, עין, בטן ועוד עשרות איברים, ורידים וגידיים מגיעים מערבית), המתמטיקה (אלגברה היא גלגול של "אל ג'אבר", "החיבור"), האסטרונומיה (הערבים הגו את השם שביל החלב) והגסטרונומיה (קפה, סודה, אלכוהול, ארטישוק, טונה, לימון, טרגון, כורכום, זעפרן, סומק, סורבה - המאכלים, ושמותיהם הבינלאומיים, הובאו לאירופה בידי הערבים). ולאורך ימי הביניים, באוניברסיטאות בלב אירופה תיאוריות ודעות הונצחו בעיקר בלטינית. האופטימיים סוברים שהתכנסות העולם אל האנגלית טובה וחשובה לקידמה. גם אם כבעבר, את השפה הבינלאומית מכתובה הפוליטיקה, טוב לעצור את "הורדת הידיים" התרבותית. הורדות ידיים כאלה אף התחוללו סביב ייסוד הטכניון בחיפה והאוניברסיטה העברית בירושלים בראשית המאה הקודמת. וכעת, משכשל הניסיון לפתח שפה אוניברסלית - אירו, אינטרלינגואה ואספרנטו נעלמו - דומה שהמאבק תם. כלי תרגום אוטומטיים הולכים ומשתכללים כדי לאפשר בעתיד תקשורת בין דוברי שפות שונות, וב-עולם המדע האנגלית הומלכה ואין מערער ומורד.

כפי שהעברית הוכיחה, שפות לא מוכרחות למות. אפשר לחדשן. כך קרה לנו, כך מנסים הסקוטים והאירים, חובבי היידיש ועוד קבוצות. גם הלטינית, שנרמה כי נמחתה, נותרה עד לפני שלוש שנים השפה החוקית היחידה לזיהוי צמחים בבוטניקה. אך בעוד שהעברית הקדומה וכתב היתדות השתמרו באמצעות הטכנולוגיה בת זמננו, חקיקה בסלע, מה ישמור על שפות נשכחות בעידן הדיגיטלי?
פעם היו נוזפים כאן: "עברי, דבר עברית". היום מעט מדי יהודים יודעים ערבית, יותר מדי בני נוער יודעים ספרדית בעיקר מטלנובלות, ורבים מאיתנו רואים בדרישה ללימוד שפה זרה הטרדה מיותרת. האם הטכנולוגיה תשחרר אותם? האם אנחנו רוצים שזה יקרה?

פרופ' רפאלי הוא ראש המרכז לחקר האינטרנט באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

צניקנים מסבירים שבימינו לימודי התואר הראשון מכונים BA כי אפשר להשלים אותם "בלי אנגלית", והתואר השני, MA, מחייב רק "מעט אנגלית". עד לא מזמן זה היה אחרת. עד לפני פחות משנות דור אי אפשר היה להשלים תואר אקדמי בלי לקרוא אלפי עמודים באנגלית ואף ללמוד שפה שלישית ורביעית - דרישות שהלכו והידלדלו, ממש כמו החובה לשעות חינוך גופני.

פוליגלוטיה, ידיעת שפות מרובות, היתה בעבר סימן היכר להשכלה. היום Google Translate פותר הכל. פעם שליטה בצרפתית, גרמנית, איטלקית ופוד'רטוגזית סייעה בעסקים ותיירות. פחות מיובל אחר כך, קצת אנגלית מספיקה. דומה שאפילו סין מסכינה, בינתיים, עם קיומה של שפה יחידה למסחר, תיירות, תרבות ומדע. האם תמו ימי מגדל בבל?
ספר חדש של ההיסטוריון מייקל גורדין, "Scientific Babel", מספר על העידן שבו אנגלית לא היתה ה"לינגואה פרנקה", השפה הבינלאומית הנפוצה. למעשה היא טיפסה למעמדה זה רק באחרונה, אחרי מלחמת העולם הראשונה. טבלת היסודות הכימיים נוצרה, למשל, ברוסית, ולא היה חסר הרבה כדי שנלמד את היסודות באותיות קיריליות.

בעת העתיקה אלה היו הפיניקית ושפת חרטומי מצרים, ששימשה לתכנון מפעלי הנדסה ענקיים. לפני 2,000 שנה האטרוסקים פיתחו באיטליה תרבות מופלאה, שנמחקה ושפתה כבר לא מוכרת. חכמי המשנה

מה הלאה אחי רז

לגור: מהפכה בשוק הדיור

קרוואנים הלכו והשתדרגו מבפנים, אבל מבחוץ הם לא השתנו הרבה. EcoCapsule, שיצוא בשוק לקראת סוף השנה, מתיימר לשנות זאת. המעצבים הסלובקים מייעדים אותו למגוון שימושים, מתחנת מחקר עד בית נופש. הוא אוגר מי גשם, מחולל אנרגיה מהשמש ומה לא.

ecocapsule.sk

צילום: GALLERIA CONTINUA. יו.איי.טי.

דן אריאלי

מומחה להחלטות חשובות

איך ליהנות יותר ממה שקונים?

פרופסור יקר, מה עליי לדעת על מוצר לפני שאני רוכשת אותו?

פ' היקרה,

כשאנחנו מחפשים מוצר, נגיד גאדג'ט, אנחנו לרוב מבררים את היכולות שלו והמפרט הטכני, ועל סמך זה מחליטים אם המוצר מתאים לנו ושווה את הכסף. אבל מתברר שבגישה הרציונלית הזאת יש חיסרון: המידע לפעמים מפחית מההנאה, ההפתעה וחדוות הגילוי שמתלווים לחוויית השימוש במכשיר חדש. בעולם אידאלי היה משהו שיאמר לנו אם לקנות או לא, ויותר לנו לגלות לבד את היכולות של המוצר אחרי שהוא כבר ברשותנו. הגישה הזאת גם מוסיפה לסוג נשכח של הנאה: ההנאה מהציפייה עד קבלת המכשיר. כשחפשי מצלמה חדשה ביקשתי מדור, חבר שמשמש המומחה האישי שלי לענייני טכנולוגיה, להמליץ לי מה לקנות, ורכשתי בדיוק את המצלמה שהוא אמר, בלי לבדוק. מרגע ההזמנה היכיתי בכיליון עיניים, וכי שהמצלמה הגיעה התחלתי לשחק איתה כדי ללמוד עליה כל מה שאפשר. לכן ההמלצה שלי: השיגי לך דור.

איך להרגיש יותר גאוה בעבודה?

אני פקח טיסה, אבל פיזית אני יושב 50 ק"מ משדה התעופה, וכל המידע סביבי מופשט לגמרי. אם הייתי רואה את המטוסים בעיניים הייתי שואב יותר סיפוק מהעבודה?

זאק

כנראה כן. בתחומים רבים, כולל שיפוט מוסרי ואמפתיה, כשאנחנו בוחנים מידע מופשט פחות אכפת לנו אישית. כך שמעבר למגדל פיקוח בתוך השדה עשוי להעלות את המוטיבציה שלך.

אבל גם אם תישאר באותו המקום, שינויים אחרים יכולים להעלות את תחושת הגאוה והמשמעות שאתה מוצא בעבודה שלך. לדוגמה, מה אם המסך שלך היה מראה גם את מספר הנוסעים בכל מטוס? או אולי אפילו צילומים של האנשים שממתינים לנוסעים בשדה התעופה? שינויים כאלה יהפכו את המטוס ואת מי שבתוכו ליותר מאשר נקודה על המכ"ם, והאכפתיות והמוטיבציה שלך יעלו.

פרופ' אריאלי הוא חוקר כלכלה התנהגותית ומחבר רבייהמכר "לא רציונלי אבל לא נורא" ו"האמת על באמת". שאלות לדן אריאלי: askdan@calcalist.co.il

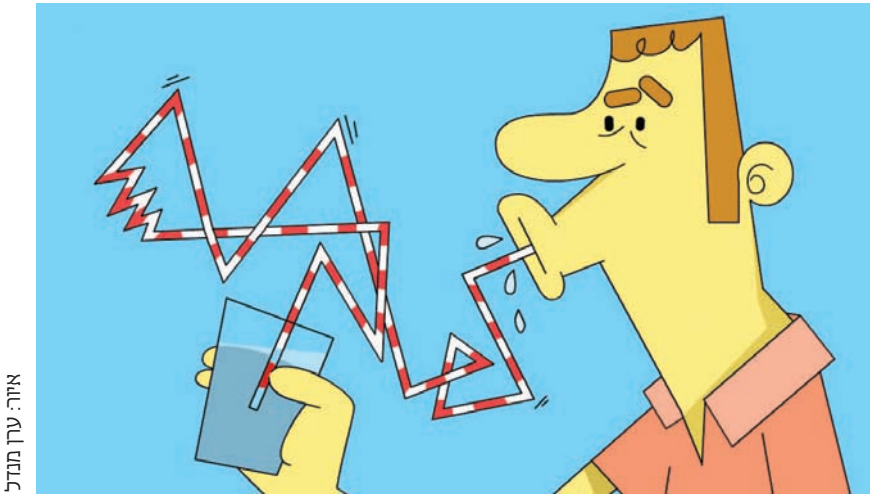
2 להקשיב: שובו של הגרמפון

למה להסתכר עם תחנות עגינה ורמקולים שדורשים הטענה מתמדת בזמן שהגברה היא עניין כה בסיסי? Trobla הוא מגבר עץ אנלוגי לחלוטין, שעובד עם סמארטפונים. הוא אמנם לא נותן צליל היקפי או בס אימתני, או כל קומפלימנט שיווקי שנהוג בז'אנר, אבל בהחלט עושה את המוטל עליו. ונראה טוב. 75 דולר.

trobla.com

האם פעם עשו קשיות שתייה מקש?

בלדד היקה, האם קשי שתייה היו עשויים פעם מקש? **בועז**

איור: עיר מנדל

בועז היקה

קשית השתייה (כך היא נקראת בעברית תקנית) היא אחד מכלי האכילה הקלים ביותר לשימוש – כל מי שינק משר יודע להשתמש בה באופן אינטואיטיבי – ובהתאם, היא גם אחד מכלי האכילה העתיקים ביותר. כה עתיקה שאין לנו מושג מתי היא הומצאה. זה קרה בתקופה הפרה-היסטורית, כלומר לפני שבני אדם התחילו לתעד את מנהגיהם בשיטתיות, והתיעוד המוקדם ביותר שנמצא ברשותנו מגיע מקבר שומרי, ובו ציור של שני גברים שדוחפים את הקשיות שלהם לכד משותף.

היסטוריונים משערים שהשומרים השתמשו בקשיות בעיקר כי הבירה שלהם היתה מלאת משקעים והקצפות, קצת כמו הארגנטינאים שיונקים את חליטת המאטה הצמחית שלהם דרך צינורית עם מסננת בקצה האחד, וכדי למנוע טיגוף של שיער הפנים בבירה ושל הבירה בשיער פנים (בעיה מאוד אמיתית למוזקנים שלוגמים מכד); אבל בנינו, יכול להיות שהם עשו זאת מאותה סיבה שאנחנו עושים זאת: בשביל הכיף. מאותו קבר שומרי מגיעה גם הקשית העתיקה ביותר שנמצאה. גילה מוערך ב־5,000 שנה, והיא

השומרים העתיקים שתו בקשיות את הבירה מלאת המשקעים שלהם, גם כדי שזקניהם לא יטנפו אותה ושהיא לא תטנף אותם. אבל הקשיות שלהם לא היו מקש

עשויה זהב משובץ אבני חן. סביר להניח ששומרים שידם לא השיגה קשיות זהב היו משתמשים בקשיות פשוטות יותר, אבל אף אחד לא טרח להטמין אותן בקבר. וגם אם כן, קשית מקש לא היתה נשמרת במשך אלפי שנים.

קשיות קצת פחות מעוצבות הפכו לשיא האופי נה דווקא במערב, לקראת המאה ה־17, כשהג'נטלמן הטיפוסי התחיל ללגום את המשקה החריף שלו דרך קנה דקיק של דשא. אז כן, פעם – ולא כל כך מזמן – באמת היו שותים דרך סוג של קש. והעובדה הזו הותירה חותם בהרבה שפות.

החיסרון הבולט ביותר של קשית הרשא היה נטייתה להתמוסס ולהסתמרטט במשקה. זה גם היה מפריע לתפקוד התקיין שלה, וגם היה מוסיף למשקה טעם ברור של דשא. אז יום אחד, בשלהי שנות השמונים של המאה ה־17, קם ברנש בשם מארוין סטון, אחרי משקה מגעיל במיוחד, והחליט לעשות מעשה. סטון היה מייצר מחזיקי סיגריות מנייר, והוא החליט להשתמש באותה שיטה: גליל נייר שמודבק לו יחדיו. ואחרי שהוא גילה, בדרך הקשה, שלדבק שלו אין טעם הרבה יותר טוב מדשא, הוא הוסיף ציפוי של שעוות פרפין והוציא פטנט על הקשית המודרנית.

הקשיות האלה עדיין סבלו מבעית גמישות: הן היו מתקפלות ונסתמות כשהיית מנסה לכופף אותן. אז אחרי עוד כמה עשורים קם אב מתוסכל בשם ג'וזף פרידמן, אחרי שצפה בבתו נאבכת עם קשית השתייה שלה, לקח קשית נייר, דחף לתוכה בורג, ליפף סביבה חוט שהשאיר שקעים עמוקים בתבנית התבריג והמציא את הקשית הגמישה. פחות יוקרתי מקשית זהב, אבל הרבה יותר נח. השומרים היו מתים מקנאה.

שאלות לבלדד השוחי: askbidad@calcalist.co.il

נכשיו בסמארטפון

3

לשחק: תפוס אותה אם תוכל

העיצוב ההיפר-צבעוני של המשחק החדש Catch The Rabbit הוא כל כך דומיננטי ומרשים, שהוא כמעט מאפיל על המכניקה המקורית שלו, שמשלבת בין משחקי פלטפורמה קלאסיים לעקרונות הבליסטיים של אנגרי בירדס. המטרה היא ללקט פירות בדרך ללכידת הארנבת המרושעת, אבל הדרך כאן היא באמת העיקר. חיים לאנדראויד ואייפון.

bit.ly/Ketchapp

4

להתפעל: זה מסתובב

בלב התערוכה החדשה והמדוברת של האמן הבריטי הודי אניש קאפור, המוצגת כעת באיטליה, נמצא – או יותר נכון שקוע – מיצב אימתני ומערפל חושים. חור שחור, נטול קרקעית ומלא במים כהים, מסתחרר במהירות ויונק את הנוזלים, ואיתם גם את התודעה של הצופים, פנימה, לעבר הלא נודע. עד תחילת ספטמבר בגלריה קונטינואה שבטוסקנה.

bit.ly/AnKapoor

5 לקרא: קלאסיקה עיתונאית

לפני עשר שנים פרסם הסופר המנוח דייוויד פוסטר וואלאס פרופיל נרחב על כוכב הרדיו דאז ג'ון זיגלר. המאמר ההוא, שכרגיל אצל וואלאס היה משופע בהערות שוליים, זוכה כעת לפרסום מחודש, ובפורמט נוח בהרבה, באתר "האטלנטיק". חוויית קריאה מצחיקה, כאוטיה ומתגמלת.

bit.ly/WallaceAtlantic

